

י"ב בתמוז תשס"ט, 4.07.09
גיליון מס' 163

פרשת בלק

בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע

מאת הרב דוד אסולין, קיבוץ סעד

בפרשתנו אנו קוראים על ניסיון מוזר ומסוכן, להכריע את ישראל, בדרך לא קונבנציונלית – בקללה. אנו היהודים עוסקים רבות במושג הברכה, אבל ידיעתנו בענייני קללה מועטת ביותר (לשם השוואה השורש 'ברכ' מופיע בתנ"ך למעלה מחמש מאות פעם לעומת השורש 'קלל' שמופיע כמה עשרות פעמים בלבד). אבל מסתבר שיש אנשים שזה כוחם, בקללה.

אנו נשאל: כיצד מברכין? וכיצד מקללים?

בתורה אנו מוצאים שתי דמויות הפכיות שמושגי הברכה והקללה מאפיינים אותם באופן מובהק; הברכה מאפיינת את אברהם אבי האומה, שהרי עליו נאמר: 'והיה ברכה' (בראשית י"ב, ב) 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' (שם, שם, י"ג). ואילו בלעם הוא המקלל האולטימטיבי – אותו שוכרים על מנת לקלל את ישראל ולהשמידם.

ואכן המשנה באבות משווה בין שתי דמויות הללו:

"כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע."

יתכן שבדברי המשנה הללו, אנו מוצאים תשובה לשאלה: כיצד מברכים? המברך הוא האדם המסוגל לראות את הטוב באחר, לצאת מגדרו הוא ולתת מקום אמיתי של טוב גם לזולתו. אברהם הוא הדמות הקלאסית המברכת, כיון שהוא באמת רוצה בטובם של אחרים גם אם הם רשעים גמורים. אברהם אינו מוכן לוותר אפילו על אנשי סדום שהם 'רעים וחטאים לה' מאוד, והוא עומד בתפילה ובויכוח נוקב מול ה' בניסיון להציל אנשים אלו.

בלעם לעומת זאת מייצג דמות הפוכה לחלוטין, בלעם הוא המומחה הגדול היודע לקלל לאחרים, ולמצוא בהם את הנקודות הרעות והשליליות.

יכולים שני אנשים להתבונן באותה תופעה עצמה, והאחד יתמקד בטוב ויראה בו את מרכז העניין ואילו האחר יראה רק את הרע. גם אם שניהם אינם משקרים ואכן, קיימים גם טוב וגם רע, תלמידו

של אברהם אבינו יעדיף את ראיית הזכות והעין הטובה, ואילו תלמידיו של בלעם יבחרו לראות רק את הרע.

במהלך ברכותיו/קללותיו של בלעם הוא מגלה על עצמו פרט מעניין ביותר; הוא מציין שהוא 'שתום העין'. מסתבר שלאדם נתנו שתי עיניים, על מנת שיוכל למצוא דרך קבע את האיזון בחיים. דרכו התמידית של האדם צריכה להובילו כאמור להתמקד בטוב, אך חלילה לו מלהתעלם מהרע. גם אברהם איש החסד, יודע בעת הצורך להלחם בגבורה ולהכריע את ארבעת המלכים השובים את לוט בן אחיו. אך כאמור בחירתו המרכזית היא הברכה, ובה מרוכזים כל מעייניו. לעומת זאת בלעם רואה את העולם כולו בראיה חד צדדית, ראיית הרע, ומתוכה הוא מסוגל לקלל. יש לדעת שכוחו של בלעם אינו קטן כלל, ומאוחר יותר בפרשה הוא יהיה הגורם שיביא מגיפה על ישראל, בעקבות העצה שהשיא לבלק להחטיא את ישראל באירועי 'פעור' (ע' במדבר ל"א, ט"ז).

הרוצה אפוא להיות מתלמידיו של אברהם עליו לדבוק במידות 'עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה' ומתוך היציאה של האדם מעצמו יוכל לראות גם הטוב שבזולתו ולהביא ברכה לו ולעולם כולו.

**הרב דוד אסולין משמש כרב בקיבוץ סעד וכראש ישיבת ההסדר בנתיבות.
נשוי לשפרה ואב לששה ילדים.**

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039